

Имамо велике, конкретне проблеме - Косово и Метохију, питање граница које нису дефинисане. А све због тога што нисмо позиционирали своју улогу у свету. Сву одговорност сноси наша политичка и интелектуална елита која се неодговорно односи према грађанима и будућности ове земље. Наша земља, чињеница је, нема већ деценијама адекватан стратешки програм од националног значаја, онај који би Србији обезбедио државну стабилност, привредни, економски препород, културни прогрес, и изнад свега национално јединство - истиче проф. др Мирослав Јовановић

Тврдите да је демографски проблем врло озбиљан у нашој земљи!

Србија је једно од „најстаријих” друштава у Европи, демографски посматрано, са просечном старошћу од преко 40 година. То је врло озбиљан проблем са којим ћемо морати врло брзо да се суочимо. Практично, за 15-20 година, доћићемо у ситуацију да ће један радник морати да привређује за три пензионера. У постојећим околностима, никаквим административним мерама на то не можете да подстакнете младо становништво. Демографски проблем је један од базичних који су ту поред нас и са којим Србија живи, а да при томе на то не обраћа пажњу. Једино нам је, изгледа, постало важно да ли ће и која политичка опција победити и да ли ћемо бити на овој или оној страни. Друго битно питање јесте - шта Србија заиста жели! Како српска политичка и интелектуална елита види нашу државу у 21. веку, да ли ће бити извозник знања, сировина или људи? Најлакше је говорити пароле и тако скретати пажњу са озбиљних тема.

Шта онда Србија може да понуди свету?

Према свим анализама, а бројне се анализе раде, позиције Европе и света кроз 20 година се мењају. Узрок томе јесте политика енергетских сила, извори и ресурси нафте и еколошки развој. Намеће се логично питање, шта ће Србија међу тим развијеним државама да извози? Шта може да понуди у овом моменту, а шта за 20 или 30 година?! Ако имамо постојеће улагање у науку, просвету, које је међу најнижим у Европи, ни у ком случају не можемо очекивати значајнији општедруштвени прогрес.

Србија, срећом, има довољно образовних људи, стручњака.

Да, на први поглед би се могао извући такав закључак. Али не могу се сви они, или пак огроман број њих, бавити политиком. Потребни су нам, рецимо, лекари, и то не само у Београду, и не само по болницама, него и у Зајечару, Љигу, Бору... И добри локални чиновници, професори у гимназијама и добри новинари. Не могу сви они доћи у престоницу и бавити се политиком.

Када смо имали озбиљан национални програм?

Србија је класичан национални програм имала само у „Начертанију” Илије Гарашанина, а потом, кроз историју, извесни кругови су, пре свега политичко-интелектуална елита, покушавали да од меморандума САНУ-а сачини нешто што би било национални план. Према мом мишљењу, сам меморандум САНУ-а пре је било само једно скенирање стања

у друштву социјалистичке Југославије, него што је било истински у стању да понуди икакво решење за излазак из кризе.

Како дефинишете „документ” од свеопштег значаја за будућност земље?

То би у најкраћем могло да се дефинише као сублимирана перспектива могућег друштвеног развоја у Србији (политичког, економског, привредног, културног и образовног) и то у догледном времену, за неких 10, 20, или 50 година. Уосталом, онако како се то ради, пројектује се озбиљна држава у свету. Збир свих тих пројекција би могао да чини српски национални програм. Колико видим, услед политичког, друштвеног и демографског развоја, код нас не постоје такви пројекти. Србија не зна како себе да дефинише. Када кажем Србија, онда наравно мислим на оне одговорне, заправо на друштвену елиту - политичку, интелектуалну, привредну, војну и духовну. Евидентне су само свађе, поделе и нетрпељивости. Нигде нема озбиљне дискусије о томе како би Србија требало да изгледа за две или три деценије. Да ли то значи, да треба да будемо извозник сировина и јефтине радне снаге и да се тако сврстамо у категорију „Трећег света” где фактички сада припадамо или желимо да улажемо у сектор услуга и знања? Ни то се не ради нити се остварује преко ноћи. Ако од данас почнемо са улагањима у науку и образовање, резултате можемо очекивати тек за 15 година. Ако се уопште и одлучимо за то! Где је онда наше место у европском окружењу и хоћемо ли доћи у ситуацију да увозимо радну снагу!? Нажалост, о овим проблемима се не говори, не размишља и не пише.

Шта је, према вашем мишљењу, у постојећим околностима од приоритетне националне важности ?

Српска елита би прво требало да научи да се ослободи својих заблуда и митова и да схвати време и свет у коме живи. Наша елита се понаша као да још живимо у времену „хладног рата” и времену владавине Броза и највећи број њих свет доживљава као биполарни, као могућност сукоба Истока и Запада, свет у којем ми налазимо своје место и то наплаћујемо. Ако се и оствари нека подела, неће бити онаква какву елита прижељкује. Деведесетих година прошлог века свет је грабио крупним корацима напред, док смо се ми бавили ратовима на просторима бивше Југославије и доживели једну од највећих хиперинфлација у савременој историји. Неке државе су улазиле у транзицију а неке се отварале, док смо ми за тих 20 година много изгубили и још увек се не сналазимо. Наравно да имамо велике, конкретне проблеме - Косово и Метохију, питање граница које нису дефинисане. То је због тога што нисмо позиционирали своје место и улогу у свету. Сву одговорност сноси наша политичка и интелектуална елита. Врло неодговорно се односе и према грађанима и будућности ове земље. Због тога сам велики песимиста када је у питању српски национални програм.

Да ли постоји решење и како га ви видите?

Треба прво објективно сагледати стање у друштву, привреди, економији, пољопривреди, али и у окружењу. Приоритет је економски опоравак, а без новца, разуме се, нема никаквог напретка. Морамо бити свесни да ће доћи овде неки капитал, без обзира са које стране света да пристигне. Само врло паметним улагањима тог капитала моћи ћемо да напредујемо као друштво. Имамо и преко 70 одсто функционално неписменог становништва! Њима је лако манипулисати. Затим, војска мора да буде модернизована према стандардима савременог света. Такође би требало јасно да се одредимо и оријентишемо према војној реалности у свету. Дакле, морамо одлучити да ли ћемо улазити у неке војне интеграције попут НАТО пакта, или не. Уколико нећемо, колико ће

то да кошта ово друштво и да ли је могуће да се то оствари? И питање спољне политике врло је битно. У том погледу држава мора да функционише врло професионално и да зна шта жели. Можемо најспособнијег амбасадора послати у водећу државу, али ако му не дате јасне смернице, он не може ништа да уради. Да би вас у свету уважавали, морате да будете озбиљна држава. Неопходно је да Србија изгради такву државу.

О будућности се одговорно мора размишљати

У свим озбиљним земљама постоје бројне институције, службе и институти који су ангажовани на различитим пројектима од националног значаја. Национални програми се праве кроз више развојних планова, обавештајних и других сличних служби, различитих организација за развој националне стратегије, питање одбране итд, којег сачињавају читави тимови експерата најразличитијих профила и струка (од правника, политиколога, економиста, војних стручњака). Кроз више таквих програма формира се одређена политика стратегије. У одговорним земљама се о будућности врло озбиљно размишља. Разговор водила Биљана Живковић